

В большинстве же стихотворений В. С. Высоцкий, будучи актером, перестает быть самим собой, перевоплощаясь в своих героев, говоря на их языке: «Я уж решил: миновала беда // И удалось отвертеться, – // С неба свалилась шальная звезда – // Прямо под сердце» («Песня о звездах») [2, с. 97]; «Нам и места в землянке хватало вполне, // Нам и время текло – для обоих... // Все теперь – одному, – только кажется мне, // Это я не вернулся из боя» («Он не вернулся из боя») [3, с. 177], «Я вам мозги не пудрю – // Уже не тот завод. // В меня стрелял поутру // из ружей целый взвод» («Тот который не стрелял») [2, с. 151]; «Перед атакой – водку, – вот мура! // Свое отпили мы еще в гражданку, // Поэтому мы не кричим «ура» – // Со смертью мы играемся в молчанку» («Штрафные батальоны») [2, с. 95]; «Я этот небесный квадрат не покину – // Мне цифры сейчас не важны: // Сегодня мой друг защищает мне спину, // А значит – и шансы равны» («Песня летчика») [2, с. 124]; «Я – «ЯК», истребитель, – мотор мой звенит, // Небо – моя обитель» («Песня самолета-истребителя») [2, с. 125]; «Мы вас встретим и пеших, и конных, // Утомленных, нецелых – любых» («Так случилось – мужчины ушли») [2, с. 155] и т.д. Об абсолютном слиянии автора и его героев свидетельствует употребление формы 1 лица (я, мне, мы). Поэт ощущает единство со своими героями, их взгляд на вещи гармонично входит в лирическое сознание Высоцкого, придавая его стихотворениям особый стилистический симфонизм.

В. С. Высоцкий был поистине народным поэтом. Он чувствовал чужое как свое, был невероятно чуток и к чужой радости, и к чужой боли, поэтому так остро звучит в его стихах о войне неизбывная вина живого перед павшими: «Я кругом и навечно виноват перед теми, // С кем сегодня встречается я почел бы за честь» («Песня о погибшем летчике») [2, с. 173]. Но не только комплекс вины мучает поэта, не меньше его волнует, почему победа была добыта ценой миллионных потерь: «Чем и как, с каких позиций // Оправдаешь тот поход – // Почему мы от границы // Шли назад, а не вперед? // Может быть, считать маневром // (Был в истории такой), – // Только лучше б в сорок первом // Нам не драться под Москвой!» («Реже, меньше ноют раны...») [2, с. 123]. Этот вопрос остается без ответа, но не потому, что у В. С. Высоцкого ответа нет, а потому, что его стихи – это диалог с читателем/слушателем, поэтому право ответить на вопрос поэт предоставляет именно ему.

Литература

1. Высоцкий, В. С. Где же наша звезда? : Песни / В. С. Высоцкий. – М. : Изд-во ЭКСМО-Пресс, Изд-во ЭКСМО-МАРКЕТ, 2000. – 432 с.
2. Высоцкий, В. С. Кони привередливые : Песни, стихотворения / В. С. Высоцкий. – М. : Изд-во ЭКСМО-Пресс, Изд-во ЭКСМО-МАРКЕТ, 2000. – 448 с.
3. Высоцкий, В. С. Я не люблю... : Песни, стихотворения / В. С. Высоцкий. – М. : Изд-во ЭКСМО-Пресс, Изд-во ЭКСМО-МАРКЕТ, 2000. – 384 с.

М. С. Рак (Беларусь)

ЖАНРАВЯЯ СТРАТЭГІЯ ТВОРЧАСЦІ ЛЮДМІЛЫ РУБЛЕЎСКОЙ У ЕЎРАПЕЙСКІМ ЛІТАРАТУРНЫМ КАНТЭКСТЕ КАНЦА ХХ – ПАЧАТКУ ХХІ СТАГОДДЗЯ

Прыярытэтны кірунак нацыянальнага літаратуразнаўства – вызначэнне непаўторнасці развіцця літаратурнага працэсу ў Беларусі – дапаўняецца праблемай, якая па-ранейшаму стаіць перад айчынным філалогіяй: асэнсаваць месца беларускай літаратуры ў свеце, а таксама раскрыць асаблівасці ўваходжання сусветнай літаратуры ў беларускі кантэкст. У аб’яднанні гэтых задач бачыцца асаблівасць дыскурсу беларускай кампаратывістыкі ў гісторыка-культурным

працэсе канца XX – пачатку XXI стагоддзя. Станаўленню нацыянальнай кампаратывістыкі паспрыялі буйныя працы беларускіх і замежных даследчыкаў: Г. Я. Адамовіч, М. П. Аляксеева, Л. П. Баршчэўскага, П. Бруноля, К. Пішуа, А. М. Русо, Д. Дзюршышына, В. М. Жырмундскага, В. Г. Зінчанкі, У. М. Конана, Ю. Крысцевай, Е. А. Лявонавай, Д. Ф. Маркава, Т. М. Тарасавай, І. В. Шаблоўскай і інш.

Адметнасць гісторыка-культурнага перыяду мяжы тысячагоддзяў абумоўлівае павышаную ўвагу да пераходных з’яў у розных відах матэрыяльнай і духоўнай культуры чалавецтва. Сумежныя з’явы звычайна ўзнікаюць пры пераходзе ад адной нацыянальнай або часовай сістэмы да другой, выступаючы ферментам дынамікі або статыкі ў развіцці асобных сістэм або іх складнікаў.

Асноўная задача даследчыкаў на сучасным этапе – выявіць агульнае і непадобнае паміж народамі і іх культурамі, што дазваляе раскрыць у сусветным – нацыянальнае, асобнае, а ў нацыянальным – сусветнае, агульначалавечае. У новай інфармацыйнай прасторы пачатку XXI стагоддзя вывучэнне гэтых праблем становіцца надзвычай актуальным. Рэцэпцыя еўрапейскай літаратуры ў айчынай мастацкай прасторы, тыпалогія сумежных літаратурна-мастацкіх з’яў, сістэмна-структурныя параметры беларуска-замежнага літаратурна-мастацкага кантэксту – актуальныя праблемы беларускага літаратуразнаўства XXI стагоддзя.

Як зазначаюць многія даследчыкі, культурная і літаратурная сітуацыя мяжы XX–XXI стагоддзяў уяўляе сабой пераломны, дыфузійны і разнастайны ў ідэйным, тэматычным, стылёвым і жанравым планах этап развіцця літаратуры. У гэты час нараджаюцца / рэаніміруюцца / трансфармуюцца такія з’явы і кірункі, як постмадэрнізм, неасентыменталізм, неарамантызм, авангардызм і паставангардызм, сюррэалізм, імпрэсіянізм, метарэалізм, сац-арт, канцэптуалізм і інш.

Таму беларуская і еўрапейская проза канца XX – пачатку XXI стагоддзя прадстаўляе рэцыпіенту вялікую колькасць твораў, якія не ўпісваюцца ў межы класічнай літаратуры з-за сінкрэтызму ў галіне паэтыкі і родава-жанравай дыфузійнасці. Стракатая і разнастайная ў стылёвых адносінах літаратурная сітуацыя знайшла адлюстраванне ў жанравым сінкрэтызме найноўшай літаратуры, у якой, як нам думецца, адначасова адбываецца сінтэз і раз’яднанне, перакрыжаванне, сутыкненне і адштурхоўванне розных жанраў і жанравых форм, узмацненне ўзаемадзеяння паміж наяўнымі элементамі жанравай сістэмы, трансфармацыя жанраў, з’яўленне новых жанраў, мікродавых і міжжанравых утварэнняў, мадэрнізацыя аўтарскіх жанравых форм.

У творчасці беларускіх і еўрапейскіх пісьменнікаў на сучасным этапе спалучаюцца розныя стылёвыя плыні і кірункі, а іх жанравы поліфанізм – сведчанне эвалюцый спецабаў мастацкага адлюстравання сучаснага і мінулага ў нацыянальнай і сусветнай літаратуры.

Кампаратывіўнае вывучэнне сучаснай беларускай і еўрапейскай прозы дазволіць правесці рэцэпцыю замежнай літаратуры ў сучаснай культуры, вызначыць тыпалогію сумежных літаратурна-мастацкіх з’яў і паглыбіць існуючыя назіранні над англійскай і беларускай прозай мяжы стагоддзяў у аспекце кампаратывіўнага падыходу.

Адзнакі плённага пошуку ў рэчышчы стылёвага і жанравага «поліфанізму» выявіліся ў творчасці Л. Рублеўскай, Д. Сэтэрфілд, А. Мёрдак, Д. Роўлінг і інш., дзякуючы якім проза стала яскравым прыкладам жанравай дыфузнасці і разамкнёнасці, а «гісторыя» і «сучаснасць» пачалі ўзаемадапаўняцца і нарошчвацца з дапамогай выкарыстання паралельнага хранатопу, а часам і шматсветавасці. Названыя пісьменнікі актыўна выкарыстоўваюць і спалучаюць у межах аднаго тэксту розныя стылёвыя плыні і кірункі (імпрэсіянізм, неара-

мантызм, натуралізм, рэалізм, постмадэрнізм, готыку, неаготыку, фэнтэз і інш.).

Сучасная беларуская і еўрапейская літаратура вызначаецца разнастайнымі жанрава-стылёвымі і тэматычнымі пошукамі. У сучаснай літаратуры склалася дастаткова складаная сітуацыя (у параўнанні з папярэднім перыядам развіцця) з выпрацоўкай прынцыпаў жанравай класіфікацыі сучаснага мастацкага слова ў цэлым, бо «жанры з цяжкасцю паддаюцца сістэматызацыі і класіфікацыі (у адрозненне ад родаў літаратуры), упарта супраціўляюцца ім» [1, с. 319]. Замежныя літаратуразнаўцы ўвогуле адмаўляюць канцэпцыю жанравага падзелу твораў, адзначаюць «жанравую няўстойлівасць» літаратуры, лічаць, што жанры ўвогуле, як жывыя істоты, нараджаюцца, жывуць, дасягаюць росквіту, а затым паміраюць. Большасць заходнееўрапейскіх вучоных прыходзіць да думкі пра разамкнёнасць сучаснай жанравай прасторы ў слоўным мастацтве: жанры калі не адмаўляюцца, дык абавязкова прызнаюцца залежнымі выключна ад творчай індывідуальнасці, ад асобы творцы, які адначасова і «жыве» ім, і падсвядома знаходзіцца пад іх уплывам. На найноўшым этапе развіцця літаратуры, як нам думаецца, адначасова адбываецца спалучэнне і падзел розных жанраў і жанравых форм, традыцыйнае не толькі ўплывае, але і сапернічае з наватарскім, вечнае спрабуе выцесніць часовае і наадварот, пра што выказваюцца шматлікія тэарэтыкі літаратуры: «у XX стагоддзі іерархічна ўзвышаюцца жанры новыя (ці прынцыпова абноўленыя), супрацьлеглыя тым, якія былі аўтарытэтнымі ў мінулую эпоху. Пры гэтым месцы лідараў займаюць жанравыя ўтварэнні, якім уласціва вольная, адкрытая структура» [1, с. 339].

Адзнакі плённага пошуку ў рэчышчы жанравага сінкрэтызму і жанравага «поліфанізму» выявіліся ў творчасці шматлікіх еўрапейскіх пісьменнікаў, асабліва англійскіх (Д. Сэтэрфілд, А. Мёрдак, Д. Роўлінг), а таксама Людмілы Рублеўскай, дзякуючы якой нацыянальная проза апошніх дзесяцігоддзяў стала яркім прыкладам жанравай дыфузнасці і разамкнёнасці. Варта адзначыць яшчэ і тое, што ў апавяданнях, апавесцях і раманых пісьменніцы нават сама «гісторыя» і «сучаснасць» знаходзяцца ў надзвычай цікавых стасунках: так, вызначальнай рысай многіх твораў стала мастацкая інтэрпрэтацыя гісторыі, якая заўсёды / амаль заўсёды пераплываецца з сучаснасцю, выкарыстоўваецца двухсветавасць (а часам і шматсветавасць) як адзін з прынцыпаў арганізацыі тэкставай прасторы. Паралельны хранатоп многіх твораў пісьменніцы дазваляе зрабіць «падсветку» падзей, што адбываюцца ў сучаснасці, гісторыяй, патлумачыць вытокі напружаных калізій, абгрунтаваць тым самым глыбокую аднасць і ўзаемазвязанасць / ўзаемаабумоўленасць дня сённяшняга і аддаленых у часе падзей; рамантызаваць «сур'ёзную» гісторыю, адкрыць яе для шырокага кола аматараў, нават пэўным чынам белетрызаваць, але белетрызаваць параткевічаўскі, таленавіта і годна.

Мочным фактарам, які ўплывае на жанравы поліфанізм творчасці Л. Рублеўскай, Д. Сэтэрфілд, А. Мёрдак, Д. Роўлінг, выступае сімвалічная сутнасць канфліктаў у творах, што знаходзіць заканамернае выяўленне праз мастацкую апазіцыйна-рэальнага і звышнатуральнага, а таксама мінуўшчыны і сучаснасці (вечнага і часовага, гераічнага і меркантильнага).

Акрамя названых вышэй фактараў, на жанравую дыфузію прозы беларускіх і еўрапейскіх пісьменнікаў уплываюць і ўзаемаадносінны / ўзаемастасункі двух светаў – рэальнага і таямнічага, містычнага. У падобным ракурсе «варта гаварыць пра актуалізацыю традыцый рэнэсанснай навелістыкі, еўрапейскага і беларускага рамантызму з выразна асветніцкімі мэтамі» [2, с. 31].

У творчасці Л. Рублеўскай спалучаюцца розныя стылёвыя плыні і кірункі (імпрэсіянізм, неарамантызм, натуралізм, рэалізм, постмадэрнізм і інш.), а яе жанравы поліфанізм – сведчанне эвалюцыі спосабаў адлюстравання гістарыч-

най тэмы ў нацыянальнай літаратуры, якая прадстаўлена наступнымі жанрамі і міжжанравымі ўтварэннямі: міфічнымі / міфалагічнымі навеламі, «шляхецкімі апавяданнямі», дэтэктыўнымі апавесцямі, пабудаванымі па прынцыпу «двух-светавасці», гатычным раманам, містычнай аповесцю, раманам-інструкцыяй, раманам-лабірынтам, дэкадансным раманам, раманам-фанфікам і інш. Варта адзначыць, што сама пісьменніца дае ім сутнасна-характарыстычныя найменні: «Старасвецкія міфы горада Б^а» – *міфічныя навелы*, «Шляхецкія апавяданні» – *аднайменнае вызначэнне жанру*, «Дзеці гамункулуса» – *містычны дэтэктыў*, «Ночы на Плябанскіх Млынах» – *містычная аповесць*, «Золата забытых магіл» – *паралельны раман*, «Скокі смерці» – *гатычны раман*, «Забіць нягодніка, альбо Гульня ў Альбарутэнію» – *роман-інструкцыя*, «Сутарэнні Ромула» – *роман-лабірынт*, «Дагератып» – *дэкадансны раман*, «Авантуры Пранціша Вырвіча, шкаляра і шпега», «Авантуры студыёзуса Вырвіча», «Авантуры драгуна Пранціша Вырвіча», «Авантуры Пранціша Вырвіча, шкаляра здрадніка і канфедэрата», «Авантуры Вырвіча з банды Чорнага Доктара» – *прыгодніцка-фантазмагарычныя раманы*.

На нашу думку, вызначальнымі адметнасцямі прозы беларускіх і еўрапейскіх пісьменнікаў з’яўляюцца: жанравая дыфузійнасць; наяўнасць некалькіх часавых вымярэнняў (паралельны ці шматслойны хранатоп); дынамічны сюжэт, наяўнасць сенсацыйных фактаў; канфлікт, у якім абавязкова перамагае дабро; феміністычны падыход пры стварэнні вобразаў галоўных герояў; высокая філалагічная культура стылю; міфалагізацыя; любоўная інтрыга як адна з сюжэтных ліній; скіраванасць да выкарыстання прынцыпаў постмодэрнісцкай паэтыкі і інтэртэкстуальнасці; увядзенне элементаў фантастыкі, містыкі.

Такім чынам, даследаванне беларуска-еўрапейскага ўзаемадзеяння ў кампаратывным аспекце дапаможа правесці навуковае вызначэнне асаблівасцей паэтыкі і жанрава-тэматычнага дыяпазону беларускай і еўрапейскай прозы канца XX – пачатку XXI стагоддзя, што будзе садзейнічаць паглыбленаму разуменню твораў Л. Рублеўскай, Д. Сэтэрфілд, А. Мёрдак, Д. Роўлінг, выяўленню адметнасцей аўтарскага светапогляду і мастацка-эстэтычных прыярытэтаў пісьменнікаў.

Літаратура

1. Хализев, В. Е. Теория литературы : учебник / В. Е. Хализев. – М. : Высш. шк., 2000. – 397 с.
2. Шаўлякова-Барзенка, І. Л. Проза / І. Л. Шаўлякова-Барзенка // Гісторыя беларускай літаратуры XX стагоддзя : у 4 т. ; НАН Беларусі, АДД-не гуманітар. навук і мастацтваў, Цэнтр даслед. Беларус. культуры, мовы і літ. ; навук рэд. У. В. Гніпамедаў, С. С. Лаўшук. – 2-е выд. – Мінск : Бел. навука, 2015. – Т. 4, кн. 3. – С. 8–35.

М. А. Ратько (Беларусь)

РЕКЛАМНЫЕ СЛОГАНЫ КАК СПОСОБ ПРИВЛЕЧЕНИЯ ВНИМАНИЯ ПОКУПАТЕЛЯ (НА ПРИМЕРЕ БРЕНДОВ ЧАЯ И КОФЕ)

Сфера маркетинга и PR занимается продвижением продукции определённой компании с помощью привлечения как можно большего количества клиентов и покупателей. Одна из главных ролей в этом бизнесе принадлежит творческой профессии копирайтера, который занимается созданием продающих текстов. Жанр рекламного текста служит в первую очередь для привлечения внимания потенциального покупателя с помощью художественного и яркого описания качества продукции, возможных результатов её использования и вследствие этого улучшения качества жизни. Помимо визуальной